

Narcís Prat: «Hi pot haver un incendi que comenci al Cap de Creus i arribi fins a Navarra»

El catedràtic d'Ecologia és crític amb les urbanitzacions que "s'han cavat la pròpia tomba" i reclama una gestió decidida dels boscos: "Per primera vegada s'han cremat cases, estem en una situació com a Califòrnia"

Narcís Prat | Adrià Costa

"Només m'entrevisten quan hi ha sequera", exclama amb humor **Narcís Prat** només començar l'entrevista. **Catedràtic del Departament d'Ecologia** de la Universitat de Barcelona (UB), és una autoritat prestigiosa en ciències ambientals i membre fundador de la **Fundació Nova Cultura de l'Aigua**. La seva trajectòria ha estat molt impregnada pel mestratge de **Ramon Margalef**, pioner de la investigació ecològica a casa nostra, el record del qual és ben present a la Facultat de Biologia.

Prat explica els factors que faciliten els actuals incendis devastadors -el darrer, el del Bages-, i defensa una política de **gestió dels boscos** davant d'un escenari que, amb cases cremades, recorda alguns dels grans focs de Califòrnia. El científic aprofundeix en aspectes controvertits, es mostra molt crític amb les urbanitzacions i opina sobre l'ecosistema i el projecte de **l'ampliació de l'aeroport**, sobre el qual té un criteri demolidor.

- Catalunya crema. També Espanya, i el sud d'Europa. En què es diferencien aquests incendis amb els que hi havia fa trenta o quaranta anys?

- La intensitat i la freqüència d'aquests incendis es deu a la combinació de dues coses. Una és l'increment de temperatures. No és el mateix un incendi a 25 graus que a 35 o a 45. Crema de manera diferent i avui dia els incendis ja no tan sols cremen, sinó que sembla que implosionin. Això és degut al canvi climàtic i a la sequedat, l'altre gran element. L'arbre depèn de l'aigua que té en el seu territori i tots els arbres que estan en la seva parcel·la competeixen per ella. Com més arbres tens, menys aigua hi ha per tots. Arriba un moment que estan tan secs que aquell arbre és com si fos una llenya seca. Quan la temperatura era de 25 o 35 graus, els arbres guardaven certa humitat. No cremaven d'aquesta manera tan forta.

- Les causes d'un incendi han canviat?

- Les causes d'un incendi continuen sent les mateixes que abans. Hi ha quatre factors: natural, com pot ser un llamp. Després, hi ha els accidentals, com ha estat aquesta au rapinyaire en el cas del Pont de Vilomara. Però compte: la culpa no és de l'au sinó de la companyia elèctrica que guanya molts diners i que no ha posat els aïllants que havia de posar. Un tercer element són les tasques agrícoles, i l'altre són els focs intencionats per piròmans. Abans podia haver-hi algun piròman a qui es donava diners per incendiar un bosc i després edificaven una urbanització. Però crec que això és cosa del passat des del moment que no es pot construir en un bosc cremat. Els piròmans solen ser malalts, o gent que sent atracció pel foc.

- Com un plaer neronià.

- Hi ha hagut casos enrevessats com el cas d'un home que es va fer membre d'una agrupació de defensa forestal per saber on estaven els ADF i ell podia cremar sense risc. Aquestes són les causes. Ara, una altra cosa és com cremen ara i buscar les polítiques de prevenció per mirar que no es produeixin. Hi ha unes pautes establertes, com tancar els accessos als parcs naturals. Perquè no hi pugui entrar cap piròman, o aquella gent amb bona voluntat que fan una excursió i que amb una guspira poden provocar un incendi. La gent s'enfada, però han de tenir en compte que la guspira avui dia no és aquella d'abans de veure fum, sinó que de seguida es desboca.

***"La solució no és posar més bombers ni més avions.
Un incendi que no l'agafes a punt i comenci a cremar
amb vent de ponent i sec no es pot aturar"***

- Què s'ha de fer en política de prevenció i que no s'ha fet?

- Aquests dies hem escoltat que el bosc està brut. El bosc no està brut, no està ple de plàstics i deixalles. En alguns llocs sí, però en general no. El que s'ha de fer és gestionar-los.

Narcís Prat. Foto: Adrià Costa

- Quina diferència hi ha entre netejar i gestionar?

- Netejar vol dir començar a tallar arbres de qualsevol manera. Gestionar vol dir estudiar quants arbres poden viure en un bosc i en quines condicions. Normalment als boscos abandonats hi comencen a sortir arbres per tot arreu. Volen créixer i les seves arrels topen les unes amb les altres. I acabes tenint un bosc amb un arbre gran, d'altres de mitjans i molts de petits, que és el que crema. I tens una biomassa amb poca aigua, com als boscos mediterranis. La gestió consisteix bàsicament a fer una extracció de biomassa, tallant tots els arbres petits i el gran creix més bé. Hem de fer també gestió forestal però tenim masses forestals molt grans i molt juntes. I el problema que tenim és el que els bombers adverteixen, que un dia pot començar un incendi al cap de Creus i arribi fins a Navarra.

- Aquesta és la gran amenaça que tenim?

- Completament. És una gran amenaça. Una onada de calor amb un vent de ponent sec, que vol dir que els arbres encara estan més eixuts. Els bombers han de perimetrar, busquen una carretera i preparen el perímetre perquè no passi d'aquí. Però això implica sacrificar moltes hectàrees. Fins ara es defensaven les cases de les urbanitzacions, però ara ens hem trobat amb el primer incendi forestal de Catalunya en què s'han cremat cases. Estem en una situació com a Califòrnia.

- Això és un fet nou?

- Sí. Mai s'havien cremat cases en un incendi a Catalunya perquè els bombers sempre anaven a protegir-les i se'ls cremaven 1.000 o 2.000 hectàrees de bosc. També s'ha de dir que la solució no és posar més bombers ni més avions. Un incendi que no l'agafes a punt i comenci a cremar amb vent de ponent i sec no es pot aturar. Té una velocitat i una capacitat tan gran d'ignició que no es pot aturar. L'únic que es pot fer és anar posant franges i tallafocs.

- I quina és la mesura més eficaç per combatre una situació així?

- El bosc continu s'ha de transformar en el que diem un mosaic agroforestal. Un mosaic amb boscos de pins, camps de conreu, zones de matolls, que no deixen créixer els arbres i no tenen tanta biomassa, zones de pastures. Si tinguéssim un territori així, amb mosaic agroforestal, tindriem més diversitat i menys consum d'aigua. Aquestes urbanitzacions s'han cavat la seva tomba. Moltes d'elles, que eren il·legals, d'on treuen l'aigua? Doncs d'una font que hi havia a prop, amb un tub han anat traient l'aigua. Una aigua que aniria mullant la terra i les arrels, ja no hi és. Després, hi ha un aqüífer, que és el que fa que els arbres tinguin aigua, doncs l'extreuen.

Narcís Prat, durant l'entrevista amb NacióDigital.. Foto: Adrià Costa

- Les urbanitzacions tenen part de responsabilitat en el desgavell actual?

- Sí, sí. Molts són dels anys del *desarrollisme* dels seixanta i setanta. Es van fer com els va donar la gana. Alguns ajuntaments les han anat legalitzant.

- I què s'hauria de fer amb elles?

- Està tot inventat. La Diputació té un manual sobre com protegir les urbanitzacions d'un incendi forestal. I problema és que necessites una gent que ho faci. És car. Hi ha algun ajuntament que ho fa. Però en una urbanització de 200 persones, normalment ningú els ha explicat què han de fer davant d'un incendi. Van veure el fum i van pensar que ja arribarien els bombers. Però hi ha coses que havien de tenir preparades: una maleta per endur-se les coses importants, saber amb qui comunicar-se, com trobar-se amb els ADF.

- Quin és el principal repte mediambiental que ha d'afrontar Catalunya?

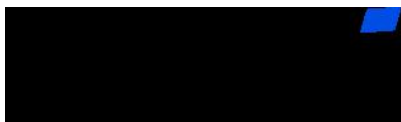
- El primordial és el canvi climàtic. Davant d'això, els ciutadans podem fer dues coses. La mitigació, que vol dir gastar menys energia i col·locar plaques solars, que poden estar connectades a una xarxa renovable i les emissions de carboni es reduiran. Els canvis d'hàbits s'han d'explicar a la gent, i la gent ho entén, però hi ha molta deixadesa. Perquè s'ha d'anar a una urbanització i anar porta a porta. Això pel que fa a la mitigació. I després hi ha l'apartat de l'adaptació, que és respondre al canvi climàtic fent que la casa teva gastï menys CO2. Les cases individuals han de tenir plaques solars lligades a dipòsits d'aigua, de manera que el dia que plougui, l'aigua en lloc d'anar a la claveguera vagi al dipòsit de casa teva.

"Sempre que salta l'alarma és perquè Barcelona es pot quedar sense aigua. Surt Tomàs Molina, surt el campanar de Sau i em criden a mi a la tele"

- Sovint ha contraposat emergència climàtica amb model econòmic. Això vol dir capitalisme? O hi ha un camí més realista per preservar l'ecosistema sense renunciar al creixement?

- Hi ha un concepte clau que és el decreixement. Que ha de ser amb despesa d'energia, d'emissions de CO2, amb una alimentació més vegetariana, etcètera. Això vol dir decreixement econòmic? Depèn. Moltes d'aquestes mesures s'han de fer a nivell local i beneficiar el petit comerç, però no a les grans multinacionals. Beneficiaràs la botiga, no la gran cadena, com les grans elèctriques. És el cas d'Iberdrola, que fa renovables però el ven a preu de gas. Jo tinc a casa quatre solars. Ara a l'estiu tinc una bateria però me'n sobra molt. L'he d'enviar a la xarxa i me'n paguen una merda. Aquesta energia la venen a un altre lloc a un preu molt elevat.

Narcís Prat és catedràtic a la Facultat de Biologia de la UB. Foto: Adrià Costa

- És un especialista en gestió de l'aigua. Hi ha alguna emergència pendent a Catalunya?

- En aquest tema hi ha dues Catalunyaes: les conques internes, amb els rius que van al mar directament, com el Ter o el Llobregat; i les conques de l'Ebre, amb el Segre o els Nogueres. A Catalunya, el 70-80% de l'aigua és ús domèstic industrial, mentre que a l'Ebre el 80% és regadiu. I sempre que salta l'alarma és perquè Barcelona es pot quedar sense aigua. Surt Tomàs Molina, surt el campanar de Sau i em criden a mi a la tele. Ara feia anys que no em cridaven. Com que no hi havia problemes d'aigua... La gent està preocupada perquè estem al 40%. Però tenint en compte tot l'estalvi que s'ha fet i les dessalinitzadores, podem estar tranquils. Fins a finals d'any no arribarem al nivell crític. Depèn de si plou i com plou. Si plou al setembre, poc a poc, durant una setmana, collonut pels boscos. Els embassaments no veuran ni una gota.

- Perquè comencin a omplir-se els embassaments, quant ha de ploure?

- Ha de ploure molt fort. Vint litres en menys d'una hora. A partir d'aquí, comença a davallar cap als embassaments.

- Sobre política de gestió de l'aigua, donaria algun suggeriment?

- La política de l'aigua consisteix en una mica de tot: embassaments, aqüífers, dessalinització, reutilització. Queda per explorar el tema de les pluvials, recollir aigua de la pluja, sobretot a les cases. Això suposaria un gran estalvi d'aigua. Aquí a Zona Universitària tenim un gran dipòsit i l'objectiu és que no vagi de pressa cap a la depuradora. El riu més gran de Catalunya a l'estiu, sense comptar l'Ebre, és la depuradora del Prat. Mentre el Ter i el Llobregat baixen 1 o 2 metres cúbics per segon, la depuradora del Prat està llançant 4 metres al segon al mar. Aprofito per dir que es critica molt els camps de golf però s'ha de dir que la majoria fa servir aigua reutilitzada de les depuradores. No consumeixen recursos dels embassaments. És un estil de vida que pot agradar o no, però no per l'aigua que gasta. Com tampoc les piscines. La majoria s'omplen vuit o nou anys amb la mateixa aigua i l'únic que fan és una mica de renovació.

"L'única solució per la gent que treballa a la terra és fer ecologia ecològica i tenir el centre de producció i el de venda a prop"

- Què és el qui el neguiteja?

- Que als dirigents polítics, quan els dius que hi ha un tema que s'ha de planificar a deu anys vista, ja en prescindeixen. Desconnecten. I també em neguiteja molt la falta de consciència dels agricultors en els temes ambientals, el canvi climàtic i les solucions. Ens demanen seguretat en l'aigua, volen tenir aigua, però han de començar a pensar que no hi ha aigua per tots. Que potser arribarà el moment que el canal d'Urgell i el Segarra-Garrigues hauran de dir que s'haurà de reduir el nombre d'hectàrees.

- Però ha d'admetre que el sector pateix unes condicions molt difícils.

- Sí, és un sector que pateix. Però si tu vens un producte en el mercat a un preu miserable perquè hi ha un senyor del supermercat que en compra molt i pot fer variar els preus i enfonsar-te, el

problema el tens aquí. No és un problema que no et donin aigua. El problema és que l'economia està organitzada d'aquesta manera. S'ha de buscar la solució per això.

Narcís Prat: "Margalef era un mestre". Foto: Adrià Costa

- Però creu que hi pot haver una solució que sigui compatible amb el sector agrícola?

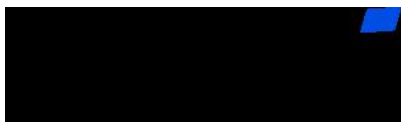
- L'única solució per la gent que treballa a la terra és fer agricultura ecològica i tenir el centre de producció i el centre de venda a prop. El que fa ja molta gent amb cooperatives. Aquí tenim multinacionals que s'han instal·lat a l'Ebre i estan fent alfals i blat de moro, i un dia marxaran i ens deixaran tocats.

"El model de l'aeroport és portar molts avions aquí perquè alguns vagin al casino i l'endemà se'n vagin"

- Abans ha esmentat el Prat. Un dels projectes que ha generat més debat a Catalunya darrerament és el de l'ampliació de l'aeroport del Prat. Un cop més, ens trobem amb el xoc entre exigència climàtica i creixement econòmic. Quina és la seva posició sobre això?

- Això de l'aeroport són uns senyors que volen fer negoci. El model de l'aeroport és portar molts avions aquí perquè alguns vagin al casino i l'endemà se'n vagin. Aquest és el model. Què deixa un model així? Només uns calers per a uns quants.

- Però vol dir que es pot obviar aquest projecte si Barcelona vol jugar en la lliga de les

grans ciutats?

- És que el que pot passar és que un dia s'enfonsi tota la lliga. Això que un senyor digui que amb 40 euros se'n va a Praga no s'hauria de permetre. En tot el que siguin distàncies de 500 quilòmetres o menys hauria d'estar prohibit volar.

- Però l'ampliació busca precisament vols més de llarg abast.

- Però per una llarga distància no necessites que el teu nombre de passatgers sigui de 30 milions. Si es vol seguir aquest model, el que s'ha de fer és veure amb els nivells de CO2 que tenim quants viatges transoceànics podem fer. Doncs fem-ne tants de qualitat. I que siguin per viatjar, no per venir a jugar a un casino. El que passa és que el model de l'aeroport que defensen el senyor Jaume Collboni i els alcaldes socialistes volen mantenir el model antic perquè a ells els convé. Són tots els alcaldes socialistes del Baix Llobregat que porten anys enganyant a la gent i la tenen contenta perquè a l'associació de veïns li fan una caseta i tal. No hi ha reflexió. Al delta del Llobregat hi ha quatre sistemes naturals que són a punt d'anar-se'n tots a fer punyetes.

- La Ricarda té tanta transcendència?

- Per començar, la Ricarda potser es morirà, però no per l'aeroport, sinó perquè la ministra Raquel Sánchez, quan era alcaldessa, va decidir fer una urbanització que tanca la connexió del delta amb el Garraf. Això significa enviar en orris tota la biodiversitat del Baix Llobregat. A ella això no li importa. Ja només queda un corredor, que és aquest.

Narcís Prat: "Els ecosistemes són únics. No es poden traslladar". Foto: Adrià Costa

- Els defensors del projecte del Prat asseguren que no té sentit subordinar a la Ricarda el desenvolupament de la ciutat. Es podria traslladar.

- Els ecosistemes són únics. No es poden traslladar. La Ricarda ha tingut la sort de ser una propietat privada i té una gran biodiversitat. Si fas una llacuna nova, no saps què pot passar. Ja es va fer a Cal Tet i va entrar el cranc americà i s'ho ha menjat tot. Ja és una llacuna tocada. A la Ricarda no ha entrat el cranc perquè l'aigua és una mica més salada. Dir això sobre la Ricarda és no entendre el sistema natural.

"Al delta del Llobregat hi ha quatre sistemes naturals que són a punt d'anar-s'n tots a fer punyetes"

- **Voldria acabar amb una referència a qui va ser un científic molt determinat en la seva trajectòria: Ramon Margalef, el primer catedràtic d'Ecologia de l'estat espanyol.**

- Margalef era un mestre. Era professor, una eminència, però era una persona molt amigable, que sempre donava consells i idees, i una llibertat molt gran. No actuava com un catedràtic clàssic. Amb ell treballaves molt. Era un incentiu. I un provocador. Quan anava a fer una xerrada amb ecologistes, els esperonava a ser més positius i buscar alternatives sense trobar-ho tot malament. Si parlava amb els empresaris, els demanava que escoltessin els ecologistes. El que sabia fer és que la gent pensés. A les classes, quan veia que tothom prenia apunts, canviava de tema. A mi em va encarregar que estudiés els quironòmids, uns mosquits que no piquen. Aquí en tenim més de 400 espècies.

- **Com va entrar en contacte amb ell?**

- Perquè el ministeri va organitzar un congrés sobre embassaments i quan van anar a buscar experts nord-americans, tots els van parlar de Margalef. El van contactar i li van oferir un milió de pessetes per fer un informe. Ell va reclamar un pressupost per crear un equip que estudiés els embassaments d'Espanya. I vaig entrar a treballar amb ell i vaig fer la tesi sobre embassaments. El seu llibre sobre limnologia, l'estudi de les aigües dolces, té aspectes únics.

- **Margalef era un home d'idees avançades?**

- Sí, però era un home profundament catòlic. Un dia li vaig preguntar i em va dir que la gent havia de creure en alguna cosa. Suposo que pensava que tenir una certa seguretat que el demà no serà incert fa que la gent es pugui dedicar a altres coses. Però no li agradaven els capellans.